

27. 1735, 2 32. 30
DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE
I L E O
EX
H E R N I A,

QVAM
FAVENTE DEO OPTIMO MAXIMO
IN REGIA VIADRINA
GRATIOSO FACULTATIS MEDICAE
CONSENSU,

SUB PRAESIDIO
DN. ANDREAE OTTOMARI
GOELICKE,

MED. DOCT. ET PROF. PUBL. ORD. h. t. FAC.
MEDICAE DEC. ET TRACTUS LEBUS. PHYS. ORD.
PROMOTORIS AC PRAECEPTORIS SUI OMNI HONORIS
CULTU AETATEM PROSEQVENDI,

PRO GRADU DOCTORIS
RELIQUISQUE EI ADNEXIS HONORIBUS,
IMMUNITATIBUS ET PRIVILEGIIS RITE AC
LEGITIME IMPETRANDIS

DIE XII. AUGUST. MDCCXXXV.
HORIS LOCOQVE CONSUVETIS
Publico placidoque eruditorum examini
subjiciet

FRANCISCUS JOHANNES DITMER,
Boitzenburgo-Megapolitanus.

FRANCOF. cis VIADR. Typis PHILIPPI SCHWARTZII, A. R. T.

27

DE RE MEDICA INAUGURALIS

ALLEN

EX

HERNIA

DE

CAUSIS ET OPTIMO MODO

TRACTANDI

CONSERVA

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

DE P. R. ASSIDIO

PROOEMIUM.

Duo sunt vitia, quorum medici praefici sua in arte quandoque reos sese facere possunt, imo subinde solent. Alterum est temeritas, alterum timiditas. Quamvis enim, ut proverbium habet, audaces interdum fortuna juvet: Tristis tamen non minus docet experientia, medicos ista sua temeritate miseros aegrotantes in tantam saepe calamitatum abyssum praecipitasse, ut cum morte peccata illorum lueri coacti sint. Nam si in bello bis peccare non licet; In praxi medica id tanto minus licet. Nul- lum tamen dubium est, quin alii nimia sua meti- culositate aequae graviter peccent, dum in mor- bis sordicis & cum periculo stipatis generosa re-
A media

media negligunt, vel tempestive in usum non vocant, sicque agendi occasionem prae nimia timiditate praetermittendo, morti praedam relinquunt, quam ex faucibus ejus eripere utique potuissent, si vel occasione ac tempestivitati rectus invigilassent vel generosiora, herculeo tali morbo superando adaequata, in subsidium vocassent remedia. Ne longius hinc abeamus, passio iliaca ex hernia oriunda, exempli loco infervere nobis potest. Non diffitemur, gravissimum esse hoc malum, quod peritissimo etiam & in praxi clinica versatissimo medico negotium facessat & crucem quasi figat: Sed arte quavis majus & ut nonnulli putant, per se lethale esse, persuaderi nobis nunquam patiemur, qui experientia aliter edocti sumus, dummodo audacter adgrediatur artifex negotium, nec ratiunculis quibusdam a proposito suo deterreri sese patiatur. Hippocrates ipse exemplar quoddam praescripsit practicus artis, quod speculi instar prae oculis habere semper debeant: Quaecunque, inquit, non sanant medicamenta, ea ferrum sanat; Quae ferrum non sanat, ea ignis sanat; Et, quae ignis non sanat, ea incurabilia judicare oportet. Esto igitur, malum hocce iliacum tristitia quaevis, imo mortem ipsam comminari: Idco

Ideo tamen *animum* nondum despondere, sed spei ac fiduciae plenus negotium arduum adgredi debet. Si *pharmacia* sola felicem non spondeat successum, quem inde sibi pollicetur, ad *chirurgiam* sese convertat necesse est. Melius enim est, secundum *Celsi* consilium, anceps, quam nullum experiri remedium. Nihil tamen temere, nihil timide, nec, quod merito addo, intempestive agere debet; Quia, si *intestini* incarcerati inflammatio jam tanta cepisset augmenta, ut *gangraenam* & *sphacelum*, ex colore partis prolapsae livido facile aestimandum contraxisset, non inanis tantum, quae impenderetur, foret opera, sed & in suspicionem male peracti officii adduci posset medicus. Itaque ab omni non tantum temeritate, sed & nimia metulositate ipsum alienum esse oportet.

Praefari haec placuit, dum specimen inaugurale editurus, tale mihi thema elegi, quod, nemine negante, malum concernit & gravissimum & summe periculosum. Omnis proinde mihi opera impendenda erit, ut, si tutiori via incedere velim, utrobique tam temeritatem quam timiditatem nimiam vitem, sicque ab omni opprobrio & me ipsum

meipsum & artem meam liberam praestem. Ut vero hoc scopo feliciter potiar, benignissimum munus devotis sollicito precibus, ut gratia sua clementissime mihi adesse & in omnem veritatem ducere haud dedignetur.

S. I.

Medicam artem à Graecis summo quondam studio exultam & ab illis ad nos translata fuisse, id inter alia argumento est, quod plerorumque adfectuum morborum denominationes, in hunc usque diem medicis usitatas, ipsis potissimum in acceptis referendas esse, ultro fatendum nobis sit, exemplo haemorrhagiae, cephalalgiae, odontalgiae, otalgiae, phrenitidis, parapneumonitidis, peripneumonitidis, pleuritidis &c. Atque ejusdem hujus, nempe graecae originis, est quoque nostrae tractationis morbus gravissimus, ileus dictus. Quamvis enim non omnes unam eandemque vocis derivationem agnoscant: In eo tamen, graecae originis esse, consentiunt omnes.

S. II.

Nonnulli itaque ileum, graecis εἰλεον dictum, ἀπὸ τῆς εἰλεΐσθαι, a convolvendo denominatum esse existimant; Eo quod intestina, potissimum tenuia, & inter ea ileum, gravissimo hoc in adfectu, nodi instar convolvi crediderint: Cui tamen adfertioni alii contradicunt,

dicunt, firmissime sibi persuadentes, id ob mesente-
 rium, cui illa arcto nexu sunt conjuncta imo & ob
 jugem atque constantem *motus peristaltici* successum,
 factu prorsus impossibile esse: Quam tamen difficul-
 tatem, cum *a priori* tantum illa formetur, tamdiu suo
 loco relinquimus, donec, quid inspectio ocularis me-
 dicos docuerit *a posteriori*, plenius investigatum per
anatomem practicam fuerit. Alii igitur dubium hoc
 cordi habentes, ἀπο τῆ ἰλεων, à miserando potius
 morbum hunc denominatum esse contendunt; Eo
 quod, atrocissimis non modo tormentis excruciatos
 aegros, sed & foedissimam excrementorum alvinorum
 rejectionem per guttur superius observantes, miseran-
 do in statu iliacos esse constitutos, haud injuria sibi
 persuadeant: Quam etiam ob rationem latini, licet
 barbare, totum adfectum *miserere mei* adpellare non
 dubitarunt. Qui χορδαίον eundem hunc adfectum
 denominarunt, ἀπο τῆς χορδῆς & ἀπ' ἰλεως origines vo-
 cis repetunt: Quia intestina tenuia, & inter ea maxi-
 me ileum flatibus conclusis & quasi incarceratis disten-
 tum, chordae instar convolvi & quasi contorqueri
 existimant; Quo in statu constitutum ileon tantam
 acquirit sensibilitatem, ut vel levisimo digiti tactu
 intensissimi excitentur dolores. Quae ratio sine du-
 bio *Coelium Aurelianum* commovit, *tormentum acutum*
 nominandi *passionem iliacam* eandemque adfectibus
acutis adnumerandi. Quia, iudice *Aureliano*, putant
 aegrotantes, *convolvi* atque *torqueri* suorum intestino-
 rum verticula, i. e. finuosos anfractus, vel, quod *spiritus*
 (status) *ob abstinentiam* (compressionem exitumque

negatum) *clausus sese involvens vinciones* (spasmodicas contractiones) atque *tormenta efficiat*, vel denique, quod *vehementia dolorum supra eas partes, quae patiuntur, patientes arcuati convolutique placentur*. Ex quibus omnibus liquido adparet, intestinorum *convolutionem* in animo habuisse veteres pariter ac recentiores quosdam, dum modum, quo *ileus* excitatur, adumbrare quodammodo fategerunt.

§. III.

Latini proinde, Graecos imitati, *volvulum* seu *convolvulum* constanter dixerunt hunc adfectum; Quia intestina hoc modo nodi seu chordae instar convoluta vel contorta per canalem suum nihil amplius transmittunt: Unde illa onere tanto gravata in naturali & ordinario suo motu, *peristaltico* dicto, pervertuntur isque sursum vergendo, ingenti impetu contenta omnia per os superius rejicit. Et quid impedit, quo minus a parte principaliter adfecta morbi denominationem petendam esse existimemus? Licet enim non *semper, unice ac solitarie* ileon adfectum esse, probandum in nos suscipiamus, sed subinde *jejunum*, interdum etiam *coecum & rectum* adfectum esse, liberaliter concedamus: Ut plurimum tamen *ileon* prae caeteris laborare, ocularis inspectio dubitare nos non finit.

§. IV.

Age ergo, evolvamur & consulamus paulisper Praëtorum, qui cadavera hominum, *iliaca passione* denatorum aperuere, observationes videamusque, quid

quid sensus desuper ipsis manifestaverint? *Platerus*,
 ut ejus primum mentionem faciam, in ea intestinalis
 fistulae parte, qua *ileum* cum *coeco* atque *colo* conjungitur,
 sedem ilei genuinam collocat. *Hildanus* testatur,
 in omnibus iliacis a se factis *intestinum coecum* morbi
 sedem se deprehendisse. Vidit in puero, ileo extincto,
coecum adeo contractum fuisse, ut nihil ex superioribus
 intestinis ad *colon* pervenire potuerit. *Kerckringius*
 auctor est, *colon* circa principium inflammatum
 indeque exulceratum & compressum ileo ortum causamque
 praebuisse. *Fernelius* in puella septenni, faeculentis
 ventris doloribus, tandemque liquidioris stercoreis
 vomitione extincta *coecum* penitus coangustatum
 atque constrictum imo à copia faecum induratarum
 perforatum deprehendit. In plerisque tamen herniosis,
 & quidem hernia *inguinali* vel *scrotali* laborantibus
intestinum ileum, *umbilicali* vero correptis *jejunum* adfectum
 esse, cadaverum sectiones oculariter quoque demonstrant.
 Sic ex hernia *inguinali* *ileum* lethale fuisse ortum,
 ex *Ephem. N. C.* adnotavit *Bonetus Anat. Pract. L. III. Sect. XIV. Obs. VII.* Etiam si enim tumor
 in *inguine* sinistro vix nucem juglandem aequaverit:
 Sectione tamen facta deprehensum est, tunicam interiorum
 processum peritonei ruptam fuisse & partem ilei elapsam
 cavitati, quam sibi formaverat, tam arcte inhaesisse,
 ut sine dilaceratione vix extrahi inde potuerit. Uti vero
 in *bubonocoele* vel *hernia scrotali* sedem mali constituit
ileon, quod quippe, cum in regione hypogastrica
 potissimum situm sit & osibus pubis utrinque incumbat,
 processum peritonei dilatandi transitumque
 sibi

sibi parandi commodissimam invenit occasionem: Ita jejunum, quod in regione umbilicali situm suum habet, in partu difficili, magnorum ponderum elevatione aliisque ex causis peritoneum dilatat herniamque parit, qua intestini hujus portio pertinaciter incarcerata & restitui nescia *ileum* gignit. Nec intestinum rectum semper insons est, quod confirmat DD. *Starck*, qui in puero 12. annorum ex *ileo* mortuo ac deinde dissecto *rectum intortum* sive *convolutum* offendit; Id quid D. *Hartmannus* M. N. C. Ann. VII. Obs. XXIX. p. 64. & 65. pluribus enarrat.

§. IV.

Modus, quo id fieri consuevit, non unus est, aliis *mutuam* intestinorum *receptionem*, aliis eorundem *contorsionem* & *convolutionem*, aliis aliam fiendi rationem statuentibus. Unusquisque opinionis suae certus esto. Tales autem praefigurationes non nuda opinione, sed autopsia niti decet. Idque, ut adcurate exploretur, omni modo necessarium est, quia non solum ad morbum facilius cognoscendum, sed & felicius eundem curandum symbolam suam confert.

§. V.

At vero, ne id gratis adseruisse videamur, observationes Practicorum & sectiones cadaverum ab illis institutae iterum consulendae sunt. Et quod proinde *mutuum* unius intestini in aliud *ingressum* attinet, illam primum calculo suo non modo probat sed & ad sectiones mortuorum provocat *Francisc. de le Boe Sylvius*
Praxeus

Praxeos Med. L. I. Cap. XV. §. XVIII. hisce verbis:
 Altera inquit, *hujus mali causa* (primam enim in intestinorum gangraena ipsamque comitante eorundem corrugatione & coarctatione reposuerat) *post mortem a me deprehensa fuit intestini tenuis, parte quavis coarctati ingressus in partem proximam, sed flatu solito magis expansam.* Id quod iisdem propemodum verbis repetiit *Fridericus Deckerus* in notis & observationibus ad *praxin Barbettianam*; Ita enim loquitur: *In omnibus hoc affectu extinctis cadaveribus dissectis accuratiores inveniunt vel intestini gangraenam vel intestini tenuis coarctati ingressum in partem proximam, flatu prius turgidulam.* Eandem hanc *mutuam susceptionem* admittit quoque *Ruyfchius*, magnus ille Batavorum Anatomicus, idque non modo in adultis, sed ipsis plane infantibus, in quibus posterioribus recte omnino suspicatur, fortiores motus epilepticos mutuae hujus receptionis familiariores causas esse; Id quod ut tanto majorem mereatur fidem, portionem intestini ilei mutuamque ejus susceptionem in liquore asservatam curiosis, cum viveret, monstravit, in notula adjecta insuper addens, se in uno eodemque cadavere *mutuam* illam intestinorum *susceptionem* quatuor quinqueve locis observasse. Conferri potest *Obf. XCI. p. m. 84. ejusdem Ruyfchii & No. XIV. Affer. I. Thes. Anat. IV. & Th. Anat. I. Affer. II. No IV. Imo & Aeta medico-physica N. C. Ann. VIII. Obf. XVIII. p. 64.* observante *Hünerwolffio*, *ilei* talis perniciosa casum de *filiolo septenni*, in cujus cadavereculo intestinum ileon septies distinctis in locis ingressum partis superioris in inferioriorem ipsis plane sensibus praebuit conspicendum,
 B submini-

subministrarunt. Quod si vero pars intestini superior in inferiorem, ipso sensuum testimonio id confirmante, ingredi potest, quid impedit, quo minus etiam motuum spasmodico-epilepticorum vehementia pars inferior in superiorem intrudi, sicque *iliaca passio* excitari valeat?

§. VII.

Si de *modo fendi* iterum difficultas quaedam moveatur, removere illam & simili quodam illustrare solent ejusdem adfertores; Sicuti enim in digitis chirothecae partem superiorem in inferiorem, vel hanc in illam pro lubitu immittere possumus: Ita facillimum est, sano conceptu adsequi, partem intestini spasmodice constrictam in proximam, flatu paulisper distentam insinuare sese posse, siue pars superior in inferiorem, siue contra ingrediatur.

§. VIII.

Ast progrediamur ad alterum modum, quo per *contorsionem* seu *convolutionem* intestinorum *ileum* excitari posse, imo, teste autopsia, solere, non pauci Practicorum firmissime sibi persuadent. *Bonetus* in *sepulchreto* suo Libr. III. Sect. XIV. Obs. XV. de virgine 20. annorum commemorat, & sectione ipsa oculis videndum exhibuit, quod *ileon* tribus distinctis in locis *involutum* fuerit deprehensum, singulis *nodis* seu *involutionibus* digiti longitudinem aequantibus, aliqua tamen intercapedine a sese mutuo distantibus: Qua *involutione* intestini cavitas tantopere coangustata fuit, ut liquor siphone injectus non nisi guttatim pertransire potuerit.

potuerit. Eandem ilei lethalis originem, ubi *coecum* admodum contractum & in *ileum* insinuatum, ut ex *hoc* in *illud* nihil descendere valuerit, laudarus *Bonetus* loco proxime allegato Obs. XVI. adnotavit, idemque de viro, qui ex pilularum aloeticarum, in primis *Francofurtenfium*, abusu in hoc malum incidere, memoriae reliquit, in cujus corpore, sectione instituta, intestina gangraenosa & quibusdam in locis exesa fuerunt deprehensa, ceu *Anat. Pract. L. III. Sect. XXIV. Obs. XIII.* legi licet. Cui observatio de infante recens nato, qui meconium, lac & pultes continuos evomuit, jungi potest. Imo de *intestino recto*, quod in puero *contortum* sive *convolutum* est deprehensum, §. III. idem notavimus.

§. IX.

Cudant jam difficultates, quibus volupe est, imo ad ravam usque disputent, in tenuibus ob mesenterium & in crassis ob mesocolon archissime adnexum impossibile esse, ut nodi instar vel chordae contorqueantur intestina; Nobis sufficere potest, istam intestinorum *convolutionem* sectionibus cadaverum *ileo* denatum demonstrari ad sensum posse, sicuti ex observationibus modo allegatis clare patet. Et quid proinde juvant rationes a *priori*, ubicunque talibus in casibus ocularis inspectio plenissimam nobis fidem facit? Ut vehementer mirer, celeberrimum *Ruyfchium* ex eorum numero fuisse, qui hunc excitandi *ilei* modum impossibilem esse judicarunt, qua tamen in adfertione *Helmontium*, *Estmüllerum* aliosque habuit consentientes.

Praeter modos, proximis in thesibus explicatos, tertius allegari meretur, qui, uti prioribus frequentior est, ita nostram quoque tractationem propius respicit, in utroque non tantum sexu, sed & in duabus famosioribus herniarum, *umbilicalis* nempe atque *scrotalis* speciebus obseruabilis, licet *bubonocelen* non penitus inde excludendam esse, ipsa praxis nuperrime adhuc me aliosq; edocuerit. Foemina nempe mediae aetatis, sana caeteroquin ac vegeta, ad cachinnandum undecunq; concitata, medios inter cachinnos sinistro in inguine exquisitissimos perferentis dolores, quorum lentidorum gratia varia topica admota fuere, quae, cum in irritum reciderent omnia, imo potius levaminis sperati loco, vomitus biliosi tandemq; stercorei cum ingentibus praecordiorum anxietatibus succederent, meum quoque expetitur consilium auxiliumque. Accedens ad patientem, omni prius attentione locum dolentem examino, sicque deprehendo, exiguum tuberculum sinistro in inguine, id quod nucem juglandem vix aequabat, protuberasse, id quod sine haesitatione portiunculam intestini ilei, motu abdominis constrictorio, inter cachinnandum vi sede sua nativa pulsus, esse pronuncio. Omni quidem studio tentata est ejusdem in locum suum naturalem repositio, irritum tamen & frustraneo successu; Imo potius, continuante stercorum vomitu, in pejus ruere coepit morbus, livorem contraxit intestinulum sicque misellae hujus fata acceleravit. Quadriennio ante idem in foemina nobili, quae in primo statim partu ejusque

ejusque laboribus circa umbilicum exiguum quoddam tuberculum, herniae umbilicalis rudimentum persenserat, expertus sum. Haec, mansuetioris & tranquillioris caeteroquin animi, ad iracundiam gravem concitata, portionem intestini priori longe majorem & figura sua farciminis frustulum haud inepte referentem, subito & ingenti cum dolore proflire animadvertit. Medici in consilium adhibiti non fomentis modo anodynis atrocitatem dolorum mitigare, sed & intestinulum prolapsum suam in sedem reponere fategerunt, verum conatus omnes irriti proptus & inanes fuere: Livorem enim contraxit pars intestini elapsa, sicque paucos post dies ad plures abiit. Ut alias utriusque sexus personas, quae ex hernia incarcerata in *ileum* lethalem inciderunt, hac vice silentio praetermittam.

§. XI.

Si de modo *fiendi* quicquam hoc in casu suspicari mihi liceat, credo, semicirculi seu digiti intorti formam repraesentare intestinulum, & sede sua divulgatum, quod, sive flatibus pertinaciter incarceratis sive faecibus alvinis induratis sit repletum, certum est, intestini portionem hoc modo iclusam una cum vasis sanguineis tam arteriosis quam venosis eam percurrentibus admodum coartari, sanguinem ipsum ad stagnationem imo stasim disponi, inflammationem parere, putrescere, sicque in gangraenam atque sphacelum tandem desinere. Quae ratio dudum me movit, cur *passionem iliacam* febrium inflammatoriarum

rum serici haecemes adnumeraverim, sicuti ex dicendis infra clarius patebit.

§. XII.

Nos interim, indicata parte morbi adfecta, themati proposito omni ex parte satis facturi, ad circumstantias ilei historicas deproperamus. Inter illas non postremum sibi vindicat locum disquisitio de ejusdem *frequentia* vel *raritate*; Ubi quidem persuasissimi sumus, *ileum*, ex mutua inprimis intestini *intro susceptio- ne* vel etiam ex *contorsione* ejusdem exortum, ceteris paribus, esse paullo *infrequentiore*: Toto enim septendecim annorum spatio, quo hic commoratus sum, sex tantum *iliaci*, & illi quidem omnes *herniosi*, sese mihi curandos obtulerunt. Nec dubito, quin alii artis Practici idem mecum fuerint experti. At vero, si de *iliacis*, quos hernia incarcerata in hoc malum praecipitavit, sermo fuerit, ingenue fatendum mihi est, paullo *frequentiore* esse dirisimum hunc & ut plurimum lethalem adfectum.

§. XIII.

Aetatis si habenda fuerit ratio, nullus quidem dubito, quin quaevis aetatis periodus, datis causis occasio- nalibus, ad morbum producendum aptis, *ileo* obnoxia sit: *Infantilem* tamen praee *adultiori* frequentius eodem laborare, similiter dubii omnis expertus est. Qui ano clauso nascuntur infantes, ut plurimum *iliaci* moriuntur, nisi sectione perite instituta, meconio tempeftive procuretur exitus. Cumq; praeterea epilepsiae intestinali tam
ex

ex meconii iusto diuturniore retentione, quam etiam bilis in statum aeruginosum conversione natisque inde intestinorum convulsionibus haec aetas sit exposita, imo ex continuis ejulatibus permulti illorum herniosi reddantur, facile adparet, variis hisce respectibus *iliacam passionem* huic tenellae praec adultiore aetate magis esse fatalem.

§. XIV.

Diversitatem *sexus* si attendere etiam placeat, certum est, *muliebrem* praec *virili* frequentius *ileo* laborare; Est enim sequior hic *sexus* non modo frequentioribus ac diuturnioribus alij obstructionibus obnoxius, sed & ex partus difficultate, difficili menstruorum vel lochiorum successu vel aliis eorundem anomaliis in statum *iliacum* praecipitatur. Id quod tamen iterum ea ratione interpretari haud licet, quasi propterea masculinus *sexus* ab horrendo hoc malo penitus vivat immunis; Imo potius experientia nos docet, quod non pauci illius *sexus*, potissimum herniosi, *iliacae passioni* reddantur obnoxii.

§. XV.

Et quamvis nullum *temperamentum* praec altero singulare *immunitatis* privilegium praetendere possit; A posteriori tamen discimus, homines cholericos, ad excandescentiam & consequenter ad *vomitum biliosum*, *diarrhoeam biliosam*, *colicam spasmodicam* & *haemorrhoidalem* similesque adfectus pronos, frequentius aliis *ileo* laborare: Phlegmatici vero, cum ad flatuum genera-

generationem admodum propendeant, atque adeo *flatulentiam & colicam flatulentiam* frequentur admodum incurrant, subinde etiam dirisimo hoc malo corripiuntur.

§. XVI.

Varium *anni tempus*, cujus alterum prae altero ad hunc adfectum magis disponit, medico quoque attendendum esse, ipse *Hippocrates* Sect. III. Aph. 22. disertis verbis nos docet, dum volvulos *autumnaliibus* morbis adnumerare non dubitat, ideo procul dubio, quod hoc imprimis tempore fructuum horraeorum, prunorum, mespilorum, imo ipsius multi abusui homines indulgeant, aliisque de causis.

§. XVII.

Inprimis vero *herniosi*, quacunq; demum herniae specie, sive *umbilicali*, sive *inguinali* sive *scrotali* laborent, eamque vel negligentius tractent vel subligaculis aptis suo in situ intestina sede sua dimota non retineant, *ileo* haud raro cum vitae discrimine subjiciuntur. Si tamen & temperanter vivant & à flatulentis tam esculentis quam potulentis provide abstineant & de aptis subligaculis tempestive sibi prospiciant, sexagesimum, septuagesimum imo octogesimum annum, statu hoc hernioso nihil obstante, feliciter haud paucos attigisse, exempla numerosa quotidie obvia confirmant.

§. XVIII.

Eadem fata premunt *haemorrhoidarios*, in quibus vel *haemorrhoides* exitum tantum moliuntur, vel actuali quidem

quidem exitu potitae sed iterum quacunque de causa suppressae fuerunt: Idemque de mulierculis vel actuali mensium suppressione vel insigni quadam eorundem anomalia laborantibus testimonium perhibent Practicorum observationes; Id quod etiam de lochiis puerperarum eorundemque subitanea suppressione vel saltem insigniore quadam illorum anomalia intelligendum est.

§. XIX.

Ipsam vitae genus officiique rationem ad statum *berniosum* & subinde *iliacum* plus vel minus disponere, *concionatores*, *cantores* & *tubicines* suis exemplis edocere nos possunt. Dum enim *illi* sermones suos alta voce, & quidem in situ corporis erecto atque perpendiculari, ex fugestu declamant, *hi* vero aërem in pectore conclusum diu retinere tandemque cum vi elidere coguntur, diaphragma versus inferiora violenter depressum, ipsa quoque abdominis viscera & imprimis *ileon*, annulo processus peritonei incumbens, deorsum versus cum violentia deprimit, qui proinde dilatatus portiunculam hujus intestini transmittendo primum *bubonocelen*, tandem vero in virili sexu *scrotalem berniam*, in foemellis vero *femoralem* gignit, cujus horrenda specie, ad genua propemodum adpropinquante, Abbatissam quandam laborasse, ante complures jam annos expertus sum.

§. XX.

Si tandem *homines* cum *brutis* comparare mihi liceat, dispalescet facile, *illos* prae *his* frequentius *berniosos*, & ex hac occasione *iliacos* reddi. Non mihi

mini, me ullo in scriptore fide digno vel unicum saltem animalis iliaci facti exemplum legisse, nisi forte Ephemerides N.C. excipere placeat. In his quippe Dec. II. Ann. VII. p. 64. de gallina *iliaca*, & de cato Zibetho eundem casum aliquando observatum esse memoratur: Cadaverculo enim aperto, intestinum *jejunum* in *ileum* subsedisse (an spasmodum vehementia intro receptum, quod probabilius mihi videtur) deprehensum est. Conati quidem sunt observatores mutuum hunc intestinorum ingressum flatu follis, per intestinum rectum immisso, expedire, sed ob fortem *valvulae Baubiniannae* renisum frustra id tentarunt; Id quod tamen supra dictam illam valvulam sat feliciter successit. Ut proinde ortum *ilei* per modum *mutuae receptionis*, quam *introsusceptionem* nonnulli adpellare amant, in brutis etiam confirmatum videamus, quem superius jam in hominibus abunde probatum confirmatumque exhibuimus.

§. XXI.

Praeter circumstantias *aetatis*, *sexus*, *temperamenti*, *vitae generis* &c. quas hucusque ordine discussimus, ad historiam hujus adfectus ulterius spectat, fideliter recensuisse illas quoque circumstantias, quibus hoc *malum iliacum* gliscit, donec pleno tandem impetu erumpat. Communiter praecedere solet alvus solito durior atque pertinacior, aliquot dies continotali in statu perdurans, donec penitus tandem constipetur, sicque & flatibus & faecibus per naturalem & ordinariam viam exitus denegetur: Id quod dudum animadvertit *Hippocrates*, dum libro de *affectionibus* inquit:

quit: *Cum volvulus corripuerit, venter durus redditur, nihilque infra dimittit.* Complicantur deinde murmura atque rugitus ventris inferioris, qui intestinalem fistulam hic dilatantes, alibi constringentes, acutissimorum dolorum lancinatoriorum fabri atque architecti evadunt. Accedunt subinde cardialgicæ anxietates cum ciborum fastidio, siti, permolestis vigiliis & profusis sæpe sudoribus, vires admodum prostermentibus; Concurrunt porro permolestæ ac frequentes eructationes, patientem tamen nihil prorsus sublevantes, imo potius, si libero exitu non potiantur, præcordiorum anxietates mirabiliter augentes, donec tandem vomitu, parvis intervallis redeunte excruciantur, quo primum pituitosa, deinde biliosa corrupta flavescencia ac viridescencia recrementa tandemque ipsa stercora alvina cum sudoribus frigidis, lipothymia ac syncope, singultu aliisque horrendis symptomatibus rejiciantur atque adeo pleno sui impetu volvulus sese prodatur.

§. XXII.

Quibus ita præmissis, haud difficile erit, plenam horrendi hujus & permultis funesti adfectus definitionem suppeditare. Est nempe *ileus* nihil aliud, quam *febris inflammatoria*, qua natura stagnationem vel stasim sanguinis in intestino *ileo* vel *jejuno* sub *statu bernioso* discutere atque resolvere conatur, cum gravissimis symptomatibus, pertinaci nempe alvi adstrictione, permolestis eructationibus, abdominis inflatione, murmure atque rugitu, siti, vigiliis & inquietis corporis jectigationibus, anxietatibus cardialgicis,

vomitu horrendo variorum corruptorum humorum ipsarumque plane faecum alvinarum, doloribus acutissimis, lipothymia, syncope, sudoribus frigidis, imo ipsis quandoque deliriis aliisque gravissimis symptomatibus stipata.

§. XXIII.

Merentur vero singula hujus definitionis verba eo attentius pensitari, quo plures reperiuntur pathologi, qui in vero saevissimi hujus morbi genere determinando toto, quod ajunt, coelo errant. Sunt namque, qui *iliacam passionem* nihil aliud esse volunt, quam *dolorem acerbissimum* intestinorum, potissimum *ilei*, cum vehementissimis symptomatibus conjunctum. Alii speciem *colicae* acutissimae *volvulum* esse contendunt. Alii in *convulsione* intestinorum, *ilei* praecipue atque *coeci* formalem ejus rationem quaerunt. Alii plane intestinorum *atoniam* accusant &c.

§. XXIV.

Verum hi omnes, & quotquot sunt alii, a recto mihi scopo aberrare videntur. Per *dolores* qui definiunt *passionem iliacam*, symptoma pro morbo ipso habent. Exquisitissimi sensus dolores esse conjunctos, flebili voce confitentur *iliaci* omnes; Sed hi tamen essentiam morbi non constituunt. Nec acutem tangunt, qui *colicae*, licet acutissimae speciem esse putant; Quia, licet *colica*, testibus Practicorum observationibus, in *ileum* subinde transcat, sunt tamen manentque duo hi adfectus inter se mutuo distincti. A recto etiam tramite aberrant, qui in *convulsione ilei* atque *coeci* eam reponunt; Quia *epilepsiam intestinalem*, qua

ficque sanguis stagnatione vel stasi detentus in corruptionem putredinosam certissime rueret, nisi, febris accedente, dissolveretur vitalique suo motui restitueretur. At vero cum non omnibus ita felicibus esse contingat, ut scopo hoc suo potiatur natura: Hinc *inflammatio* transit in *gangraenam* & haec in *sphacelum*; Id quod ocularis insuper inspectio evidenter confirmat. Sic *Willisus* in omnibus fere ileo denatis, intestini cujusdam inflammationem & hanc secutam gangraenam atque sphacelum morbi mortisque causam esse, haud inconcinne judicavit. *Harderus* in *Aspiario* suo permultis probat exemplis, quod plerumque in *iliacis* intestina gangraena ac sphacelo corrupta fuerint deprehensa. Idemque *Ephem. N. C. Dec. I. Anno IX. Obs. XCIII. p. 242 & 243.* confirmant exemplo viri 60. annorum, qui herniam, qua laboravit, vivus occultaverat, in quo post fata, sectione instituta, prolapsa intestini ilei pars tam pertinaciter in cavitate, quam sibi sinistro in inguine paraverat, conclusa & constricta haerebat, ut sine dilacerationis metu vix extrahi inde sese pateretur: Praeterea vero tota sphacelosa ac livore horrida pars illa conspecta est, reliquo intestinali ductu flatibus usque adeo distento, ut *colon* amplitudine superaret. Cui observationi jungimus aliam, quae *Dec. II. Anno III. Obs. CXCIII.* legitur, ubi in foemina 40. circiter annorum intestina tenuia inflammata ac sphacelo correpta sunt conspecta: Quo in casu illud insuper prorsus singulare fuit animadversum, quod omentum in hypogastrio prope inguen dextrum complicatum simul cum

cum portione intestini ilei in processum peritonei dextrum delapsum admodum conspicuum ibidem tumorem excitaverit, qui tunc temporis, uti alias facili negotio herniosa facere potuit, reponi vel reprimi neutiquam sese passus est.

§. XXVI.

Symptomatum ileo complicatorum ratio haud difficulter reddi potest. Et primum quidem, cum durioris plerumque alvi sint *iliaci*, & contumax ejus adstrictio vel morbum praecedere vel comitari solet: Non mirari admodum debemus, nec flatibus nec faecibus induratis facilem patere exitum, quae proinde p. n. in corpore retentae non murmur tantum inconditum & borborygmos, qui herniosis prae aliis admodum sunt familiares, gignunt, sed & intestinorum, magno excrementorum pondere gravatorum motus naturalis, *peristalticus* dictus, invertitur idque tanta saepius cum vi, ut, observationibus practico- rum id testantibus, clysmata non modo ano injecta sed & ipsa suppositoria, nisi lumbis filo circumducta & alligata fuerint, per os superius rejecta fuerint, valvula *Baubiniana* id omni sua vi ac resistantia impedire non valente. Unde tanto minus mirari debemus, quod per eandem viam primum varia ventriculi contenta, deinde biliosi corrupti humores tandemque ipsa stercorea vomitu rejiciantur: Quae omnia cardiacis anxietatibus, sudoribus frigidis, lipothymicis atque syncopiticis pathematibus imo deliriis comitata incedere debere, quivis facile largietur. Atrocitas inprimis *dolorum* tanta est, ut nulli alii dolorum speciei

ciei facile comparari queat, ob summam sensibilitatem, qua intestina potissimum tenuia gaudent. Tumor *volvulo* conjunctus interdum totum abdomen, in herniosis vero ut plurimum privatam tantum ejus partem obsessam tenet. Ita ante triennium in foemina quadam, circa umbilicum tumorem quendam, pollicem longitudine aequantem & farciminis formam referentem conspeximus, qui primis quatuor diebus intolerabiles peperit cruciatus, tandem vero livorem contraxit doloris omnis expertem, manifestissimo sphaeli jam praesentis & mortis paulo post fecuturæ indicio, eventu funesto praedictionis certitudinem satis confirmante. Similem tumorem in alia matrona, & quidem dextro in ingvine observavimus, qui primum cruciatibus vix tolerandis sese prodebat, non tamen diu durantibus, sed subito, cum interitu aegrae, conticescentibus. *Singultus*, quo *iliaci* corripuntur, quandoque tam violentus est, ut in distans exaudiri queat. Sub tanto vero symptomatum numero atque vehementia inquietis corporis jectigationibus ac molestis pervigiliis excrucii virumque suarum dispendium pati debere aegrum *iliacum*, quavis facile intelligit.

§. XXVII.

Eadem evidentiâ dispalescit, scrupulosiori indagatiōe opus vix esse, ad *ileum* non modo per se cognoscendum, sed & ab aliis adfectibus, cum quibus cognationem quandam alere videtur, dignoscendum. Sola *colica passio* ex omnibus infimi ventris pathematibus dolorificis est, quae mutuae illius cum *ileo* confluentioni

fufioni anſam dare poſſet, inprimis ſi ſpasmotico-convulſivae indolis illa fuerit & ex hernia inteſtinali ortum traxerit: Verum enim vero, quam vehemens etiam colica illa convulſiva fuerit, attamen cum rejectione faecum alvinarum ſtipata non eſt, quod quippe ſignum ileo ſoli eſſentiale eſt & pathognomicum ejusdem recte audit. Deinde magna quoque differentia eſt inter utramque hanc paſſionem intuitu partis adfectivae, quae in iliaca paſſione ut plurimum eſt ileon vel jejunum, in colica vero colon vel quoddam ex craſſis. Porro dolores in ileo longe ſunt exquifitiores, quam in colica, imo & propter conjunctam inteſtinorum tenuium inflammationem ileus longe majori vitae periculo eſt ſtipatus, quam colica, cum inflammatione iſta rariffime ſalutariter cedat, imo potius in gangraenam & ſphacelum tranſire ſoleat: Denique in iliaca paſſione revomuntur faeces alvinae, in colica non item, niſi forte haec in illam tranſierit, id quod ſubinde fieri in ea colicae paſſionis ſpecie, quam ſuperius ſpasmotico-convulſivam diximus; in praxi clinica edocemur. Id quod tamen nemini artis perito anſam ſuppeditare debet, utrumque adfectum, ſua natura differentem, inter ſe mutuo confundendi: Cum vomitus ſtercorum ſit & maneat eſſentiale & pathognomicum ſignum ſolius paſſionis iliacae, non autem colicae, niſi, quod modo innuimus, tanta faevitia & rabie adoriatur patientem colica adfectum, ut in ileum actu tranſiverit. Quae res Langium, celeberrimum quondam Lipſienſium Profeſſorem commoviſſe videtur, ut axiomatis vim habere exiſtimaret, & de cujus rei veritate non niſi iniquus & valde imperitus medicus dubitaret, ileum nempe cum colica quandoque concurrere: Quae eadem quoque veterum quorundam medicorum ſententia fuiſſe videtur; Ex Aretaeo enim (Lib. II. cap. 6.) ad diſcere licet, ilei & colicae commune olim nomen extiſſe: Aliis tamen rectius nobiſcum ſentientibus, inter utrumque adfectum permultum intercedere diſcriminis, ſicut paulo, ante differentias iſtas adduximus.

D

§. XXVIII.

Quamvis autem, ut ex dictis affatim patet, discrimen inter utramque hanc passionem, *iliacam* nempe atque *colicam*, admodum sit manifestum; Multas tamen causas, saltem antecedentes & occasionales habent inter se mutuo communes: Ex rebus namque *non naturalibus*, medicis vulgo ita dictis, cerevisiae nimis recentes ac turbidae, non rite fermentatae, vel mustum, fabae, pisa aliaque leguminosa, admodum quippe statulenta, nec non ira & excandescencia, quam effusio & corruptio bilis consequitur, utramque passionem, *colicam* aequae atque *iliacae* gignunt. Spectant huc faeces alvinae diutius retentae & propter moram, quam neunt, exsiccatae & induratae, nec non flatus pertinaciter conclusi & quasi incarcerati; Status quoque herniosus utriusque communis est, & mirandum profecto est, quod, cum inter homines utriusque sexus usque adeo sit familiaris, non frequentius tamen *ileo* laborent herniosi, cum intestinum *ileon* utrinque annulo processus peritonei, in situ potissimum hominis erecto atque perpendiculari, incumbat, atque adeo sub magnorum ponderum elevatione, tusi effera atque vehementi, sternutatione, cachinnis, quale exemplum superius adlatum est, salutatione, equitatione, vectura vel quacunq; alia vehementiore, inprimis succussatoria commotione fieri utique possit, imo haud raro soleat, ut circuli illius vel foraminis ovalis, ceu a nonnullis vocatur, vim ac renitentiam superando, transitum tandem sibi pareat sicque herniam gignat, primum quidem inguinalem, sed quae, nisi haec tempestive coërceatur, atque, adplicato commodo subligaculo, suum intra ambitum contineatur certissime tandem in *scrotalem* convertitur: Ubi eximium tamen argumentum sese offert providentiam divinam & agnoscendi & collaudandi, dum partium harum structuram ita efformavit & quasi communivit, ut, causis istis violentis non obstantibus, tam facile tamen herniae non conse-

consequantur. Malo autem conformationem hanc plane
 singularem partium harum *Muralto* potius, quam meis
 verbis delineare, uti Dec. II. Ephem. N. C. Obs. CXVIII.
 P. 301. leguntur: *Notabile est*, inquit *Joh. de Muralto*,
musculorum abdominis & peritonei foramina sibi invicem ita im-
posita esse, ut foramen primi paris musculorum locum infimum te-
neat, secundi paris foramen altius in inguine situm sit, transversè
denique musculi perforentur supra oblique descendentes, adeoque
erectus homo non continuo molestatur, nisi vis magna inferatur,
qua via patefeat.

§. XXIX.

Praeter has tamen causas, Practici artis alias adhuc
 commemorant, à quibus *ileus* interdum fuit excitatus.
 Sic modo laudatus *Johannes de Muralto* ileum à vermibus
 inductum vidit puerperae, quae duplici hernia, altera
 umbilicali ab infantia, altera vero inguinali a partu dif-
 ficili laboravit, sed quae, DEI gratia, datis anthelmin-
 ticis & multorum vermium excretionem inde facta, curata
 pristinaeque sanitati restituta est. Neque minus praee-
 gressi alii adfectus causae passionis *iliacae* evadunt. Ita *co-*
licam spasmodico-convulsivam quandoque in ileum transire, jam
 antea a nobis est animadvertum. Ab *haemorrhoidibus* a-
 ctu fluentibus, sed subito cohibitis atque suppressis or-
 tum fuisse *ileum*, refert *Ballonius*; Quod idem malum in-
 duxisse lochia largiter quidem fluentia, sed intempesti-
 ve & simultanae suppressa, ab *Boneto* adnotatum legitur.
 Si diarrhoeam vel dysenteriam, id quod non minus Prae-
 tici observarunt, sequatur *ileus*, nihil certius est, quam
 excretionem tales adstringentibus subito nimis cohibitas,
 ac tam retentioni faecum alvinarum quam ipsorum quo-
 que flatuum incarcerationi occasionem datam fuisse, ut
 ipsum plane intestinum cum vi ruptum fuerit, sicuti ex-
 emplum tale occurrit apud *Fernelium*. Ipse *Hippocrates* Sect.
 VI. aph. 44. auctor est: *A stranguria supervenire volubulum:*
sed, eodem observante, quibus id contingit, illi sepius intra

diem moriuntur. Qui plures *ilei* causas nosse cupit, *Ruysselii* observationes evolvere atque consulere potest.

§. XXX.

Qua vero ratione omnes hae causae intestina adficiant, ut inde consequatur *ileus*, intellectu illis non admodum difficile erit, quibus ex physiologicis innoverit vera motus peristaltici naturalis intestinorum ratio, cuius nempe jugi atque placido, nobis tamen crasso sensu non aequè perceptibili successu, intestinales fibrae a parte superiori versus inferiorem jugiter quidem, atque tamen modeste & quasi tacite ita contrahuntur & coarctantur, ut non modo chylus, ex alimentis tam esculentis quam potulentis noviter elaboratus vasculorum laterum oscula ingredi, sed & partes eorum grossiores, in faeces abiturae inde secerni, sensimque per universum intestinale canalem promoveri queant, donec tandem penitus e corpore proscribantur atque eliminentur. Quando vero quacunque de causa, quarum complures antea enumeravimus, contingit, ut motus ille *peristalticus*, quem *vermicularem* alii adpellant, invertatur, ut a parte inferna versus supernam vergat, tunc non modo contenta ipsorum intestinorum sed & ipsius plane ventriculi, ne ipsis quidem stercoribus exceptis, tanta cum violentia & vix tolerabilibus ventris inferioris terminibus per guttur superius eliduntur, ut *Diemerbroeckius* suppositorium ano immissum in adolescente *iliaco* vomitu rejectum & in nobili quodam clysterem intra semihorulae spatium per os rediisse observaverit. Quas easdem observationes etiam *Thonerus* Lib. III. Qbf. 8. & *Ismerus* Oper. Pr. pag. 133. suppeditarunt; Idemque *Miscell. N. C. Dec. I. Ann. III. pag. 330.* & morte quidem paullo post insecta, binis exemplis probatum ivere.

§. XXXI.

Quae vero hucusque de *motus peristaltici* seu *vermicularis* inversi vi & efficacia differuimus, ita comparata sunt, ut

ut simul veras indicationes curativas subministrant, quae, si in praxi attentius considerentur, curationem periculosi hujus adfectus faciliorem felicioremque reddent. Parum igitur vel nihil omni illa ingeniosa theoria, quam crepant *Pathologiae salsae* adsertores, hic lucrabuntur; Pungant salia alcalina instar acicularum, vel scindant, findant ac diffundant salia acida cultellorum instar, stimulentque atque irritent fibras intestinales; Nihil inde motui intestinorum peristaltico metuendum est; qui quippe neutiquam inde invertetur, sed jugi atque constanti tenore procedet. Multo vero minus audiendi sunt, qui spiritus *sylvestres* irritatos & in furibundam quasi excandescentiam congestos hic comminiscuntur. Videant illi prius, qua ratione *mites* atque *benignos*, quos oeconomiae animalis in statu naturali & ordinario directores constituunt, sufficienter tueantur, vellab exilio, in quo adhuc congemiscunt, illos revocent; Tunc tempus erit cogitandi de mediis, quibus *sylvestres* illi & furore quasi maniaco perciti curari, complacari & in rationis quasi gyrum reduci queant. Metuo denique, ne, si qui forte hodie reperirentur, qui cum *Galeno facultatem* intestinorum *expultricem* depravatam crimarentur, sibilo excipiantur. Felicia tempora! in quibus haec opinionum monstra exularunt. Felices medicorum scholae, in quibus non amplius exaudiuntur!

§. XXXII.

Ordine progrediendum nunc esset ad *signorum diagnosticorum*, quibus *passio iliaca* cognoscitur, & à colica aliisque adfectibus discriminatur, recensitionem, nisi ex historia symptomatum paullo superius tradita satis superque paterent. Ne tamen quicquam jure hac in parte a nobis desiderari queat, ortum, progressum finemque mali ut plurimum exitialem paucis adhuc delineabimus. Quibus a quacunque causarum antea allegatarum vel intestinum *ileon* vel *jejunum* contorquetur, vel pars superior in inferiorem vel contra insinuat, vel qui hernia incarcerata laborant, vel quibus contumaces, diuturnae &

& quasi inexorabiles obrigerunt alvi obstructions, ut motus intestinorum ipsiusque ventriculi peristalticus invertatur sursumque vergat, illi abominandis primum eructationibus cum anxietatibus praecordiorum corripuntur; Succedunt deinde cum exquisitissimis ventris torminibus, infra umbilicum potissimum sese exerentibus vomitus materiae viscidae ac pituitosae, deinde biliosae ac subinde aeruginosae tandemque stercoreae, quam tamen faecum alvinarum rejectionem plerumque lipothymiae, syncope, sudores frigidi, tremor manuum, singultus, deliria, inquietae corporis investigationes, pervigilia aliaque horrenda symptomata comitantur.

§. XXXIII.

Atque summa symptomatum horum atrocitas est quoque causa, quae extremo vitae periculo *ihacos* exponit. Errant autem mea sententia, qui omnem *ileum* ex quacunque causa enatum sua natura lethalem & incurabilem esse pronunciant. Ipse ego ante aliquot menses honestae adstiti foeminae, quae ex duplici hernia, altera umbilicali, altera inguinali in *ileum* inciderat, quaeque, licet jam faeces vomeret, tremore dextrae manus correpta esset, subsultatorii in tendinibus motus observarentur, aliquoties etiam lipothymias, quin syncopen cum fudoribus frigidis experta esset, paucorum tamen remediorum usu in integrum fuit restituta, idemque in viro honesto hujus civitatis, qui in lignis findendis occupatus subito herniam serotalem sibi consciverat, expertus sum qui ante paucos adhuc dies eorundem remediorum, inferius fideliter communicandorum, usu pristinae sanitati redditus est. Aliud sanati *ilei* exemplum adfert medendique simul methodum describit *Clauderus* M. N. C. Dec. II. Ann. IV. Obf. CXLVIII. Conferat, cui volupe est, *Junckenium* Med. Pr. p. 613. nec non *Bonetus* in Sepulchreto, imo & M. N. C. Dec. II. Ann. VIII. Obf. CXXVI. in qua simile recensetur exemplum foeminae, quae ex partu difficili hernia intestinali, indeque *ileo* correpta,

repta, faeces vomuit & nihilominus dextrime curata est. Itaque altera *passionis iliaca* species prae altera facilius vel difficilius est curationis, prout sese habent causae, ex quibus oritur. Quicumque enim ex *mutua intestinorum introreceptione* exurgit *ileus*, inferiore intestini parte in superiorem subingrediente, curabilis est: Qui vero ex superioris in inferiorem subingressu enascitur, medelam nullam admittit. Vomitus in *ileo*, singultus, aut convulsio, aut delirium, *Hippocratis* testimonio Sect. VII. aph. 10. mala quidem sunt indicia; Si tamen herniam incarceratam seu causam agnoscat, vomitus stercoreum non adeo conclamatae spei tales *iliacos* esse existimat *Ermüllerus* aliique Practicorum cum ipso, imprimis si vomitu tali deteriore in statum non ruant aegrotantes: Hernia enim tempestive restituta, ad pristinam valetudinem revertuntur. Subita dolorum acutissimorum remissio, potissimum sine causa manifesta contingens, inflammationem in gangraenam, & hanc in sphacelum transiisse denotat. Anhelitus foetidus, sudores frigidi, extremorum frigus, lipothymia, syncope, cordis palpitatio &c. signa ut plurimum lethalia sunt in *iliacis*. *Nente-vus* auctor est, se *passionem iliacam* gravissimam (attamen sine vomitu stercoreo, quae proinde verus *ileus* nondum fuit) per diarrhoeam purulentam & cruentam, plures dies continuantem in foeminis, cum euphoria solutam vidisse. Idem parotidem *passioni iliaca* cum vomitu stercoreo supervenisse observavit, id quod fortassis cum euphoria contigisset, nisi altera die, etiamsi libertas alvi restituta esset, parotis subito retrocessisset, sicque inflammatio & mors secuta esset.

§. XXXIV.

Hisce tamen omnibus nihil obstantibus, *ileus* est manetque morbus alicui periculique plenissimus; Atque adeo monetur medicus, ut quanto citius curationi sese accingat: Leges enim vigilantibus scriptae sunt, & quicquid in sanando desperato hoc morbo fieri potest, tempestive

peſtively fieri debet: Quia poſthac occasio calva erit. Ne tamen praeter neceſſitatem prolixiores ſimus, quam thema noſtrum expoſtulat: Mittemus hac vice ilei curationem, prout vel ex inteſtinorum *convolutione* vel *mutuo eorundem ingreſſu* origines ſuas deducit, eam ſolummodo ſpeciem proſecuturi, quae ex *hernia inteſtinali* eaque vel *umbilicali* vel *ſcroſali* ſuos derivat natales; Et haec ſequentes nobis indicationes curativas ſubmiſtrat, quarum prima eſt: *Inteſtinum elapſum quantocyus in ſedem ſuam nativam reponere.* Altera eſt: *Contumacem atque rebellem alio adſtrictionem reſerare.* Tertia eſt: *Motum ventriculi inteſtinorumque perſtalicum inverſum naturali ſuo ordini & ſucceſſui reſtituere.* Quarta eſt: *Inflammationi & febri inflammatoriae convenienti modo ſuccurrere.* Ac poſtrema eſt: *Irritis & ſucceſſu felici deſtuentis hiſce omnibus, ad celotomiam ceu ultimum deſperati ilei remedium conſugere.*

§. XXXV.

Repoſitio inteſtini elapſi ſumme quidem neceſſaria eſt, ſed proſecto ingenti difficultate ſtipata, idque non modo propter ſtatus pertinaciſſime incluſos & quaſi incarceratos, ſed & ob excrementa alvina indurata & in globulos quaſi ovillorum inſtar, converſa. Summa in primis difficultas in hernia, ob qualemcunque vim annulo proceſſus peritonei recenter illatam, orta ſeſe offert: Quia, poſtquam portio inteſtini ilei cum violentia tranſiit ſibi paravit, annulus iſte vehementer conſtringitur, ut inteſtinum flatibus vel faecibus repletum ac diſtentum diſcillime reſtitui ſeſe patiat: Unde non modo omnis liquidorum deſcenſus intercipitur, ſed & vaſa ſanguinea per portionem inteſtini ita concluſi, conſtricti atque coarctati diſſeminata ſanguine copioſiori implentur, qui ſtagnatione vel ſtaſi detentus inflammacionem cauſatur, cui, niſi tempeſtively ſuccurratur, gangraena tandemque ſphacelus, atque adeo ipſa mors, veſtigia legit. Aliter vero cum hernia inveterata comparatum eſt: Annulus enim proceſſus peritonei, per quem inteſtini

intestini *ilei* portio egreditur, sensim dilatatur, atque a deo, sicuti intestino descensum permittit: Ita faciliorem quoque per manum doctam atque exercitatam repositionem admittit.

§. XXXVI.

Sunt vero potissimum *fomenta calida, frictions modestae ac balnea*, quae faciliori intestini elapsi reductioni favent. Fomenta sacculorum interpassatorum forma vel inguinali vel umbilicali regioni, pro herniarum diversitate, applicata, oportet quidem calida esse, quantum nempe ferre potest aeger, at vero non nimium fervida, ut vesicas in cute excitent: Quia flatus intercepti, cedere nescii, nimium rarefiunt; Unde intestina ab aëre rarefacto nimium expansa atque dilatata non modo acutissimis addiciuntur doloribus, sed & inflammatio *eryspelacea* in illis gignitur, in *plegmonoden* haud raro cum pernicie aegrotantium degenerans. Consultius vero est, fomenta talia partim emollientibus partim carminativis constare, quorum illa ex rad. alth. & lil. albor. herb. malv. violar. branc. urf. & pariatar. nec non fl. melilot. & verbasci, haec vero ex sem. carvi & foenic. nec non ex bacc. laur. & Junip. parata esse debent. Alii compendiosius totum hoc negotium expediri posse existimant, dum ex officina stercoraria vaccina stercora commendant, quibus & flatus conclusos dissipari, & faeces induratas exsiccatasque emolliiri posse contendunt. Est vero horum fomentorum usus aliquamdiu continuandus, donec intestini portio elapsa flaccescat & collabatur, sicque cum facilitate quadam in genuinum suum locum reponi sese patiat. Adde, fomenta haec tam laudabilem quandoque effectum edere, ut cum strepitu insigni resiliat intestinum, sede sua violenter divulsam; Qualem casum M. N. C. Dec. I. Ann. IV. & V. p.m. 67. & 68. non sine admiratione legi licet.

§. XXXVII.

Idem de *frictionibus*, manu calida institutis sentendum est, quas omni modo modestas esse decet, quia hoc

hoc modo eximie quoque flatuum discussioni patrocinantur. Eidem fini obtinendo inserviunt quoque *balnea atque infusus*, quibus tamen eadem emollientes cum resolventibus speciebus incoquendae sunt, ut ad feliciter repositionem intestinum elapsum hoc artificio disponatur. Proinde rusticum est, ab *Hippocrate* commendatum remedium, follem nempe fabrillem ano immittere ventumque frigidum in ventrem insufflare. Quemcumque enim de *ilei* specie sibi forment conceptum, & vel intestina inter se mutuo contorta vel in se invicem ingressa esse existiment, nullibi tamen rustico tali remedio consultum est aegrotantibus. Pari rusticitate laborat atque adeo plerisque exosa est agendi ratio, qua patientes *enterocoele* adfectos pedibus suspendere jubent, ridicule sibi persuadentes se intestinum elapsum eodem hoc artificio ad regressum disposituros, quo pueros prolapsu intestini recti laborantes, tractasse fertur *Hippocrates*. Utrumque irritum atque frustraneo successu institutum esse experimentum, Practicorum observationes non sinunt nos dubitare. Sic, ut unius tantum exempli mentionem faciam, *Harderus* in *apiario* suo seu observationibus anatomico-practicis memorat, tali experimento institutum eorum quidem inguinalem prompte disparuisse, ut omnia in vado esse, & medici & chirurgi suspicarentur: Sectione tamen post fata patientis adornata deprehenderunt, *portionem ilei tenacissime inhaesisse & annulo ovali quasi adglutinatam fuisse*: Quo proinde in casu cuius facile est intelligere, inflammationem intestini hic iterum in gangraenam, & hanc in sphacelum immedicabilem fuisse conversam. Quid si vero, ad effectum talem gangraenoso-sphacelolum impediendum servandumque desperatum talem *iliacum* confugerent Practici ad laudatissimum illud antifebrile, corticem sc. peruvianum, cui praeter alias miraculosas virtutes etiam hanc vindicant ejusdem *panegyristae*, quod sphacelum avertat? Audax molirentur quidem factum, fateor; Attamen non sine exemplo.

Mior,

Miror, acutos tales & qui Argo oculatiores sibi videntur, Practici, uno tali experimento, ab extero medico instituto, occocari se passos esse, ut coecam fidem adhiberent, cum nihil sit familiarius, quam autocraticos naturae effectus arti tribuere? Licet enim forte non admodum frequenter spontanea talis sphaceli subsistentia sit observata: Factam tamen esse, attentiores Practici non possunt ignorare.

§. XXXVIII.

Restitutione intestini praedictis mediis impetrata, multum quidem lucratum esse artificem, ingenue fateor. At vero, ne triumphum canat ante victoriam, amice suadeo hortorque: Observarunt enim solertes practici, excretiones anotericas, repositione hac non obstante, tanta cum vehementia ac violentia continuasse, ut ipsa quoque clysmata ano immissa per os superius ad ultimum vitae halitum usque fuerint rejecta. Quare hic neutiquam subsistendum, sed eo ante omnia ad laborandum est, ut sua excretionibus catotericis restitatur libertas; Quo facto anotericae illae miraculo citius vel sponte cessabunt vel antispasmodicis facilius cicurari & ad tranquillitatem reduci sese patientur. Ad finem vero tam utilem & ad vitae conservationem tam necessarium obtinendum, animadverto, a plerisque dissuaderi purgantia eorumque loco probata commendari laxantia. Hoc intuitu DD. *Wincklerus* M. N. C. Ann. VI. Dec. I. Obs. CXIV. non vulgaribus extollit laudibus succum, ex pomis *Borsdorffianis* & quidem putridis expressum, quem ad integras vj. libras ebibendum dedit mulieri *iliacae*, cujus quippe solius simplicis remedii ope alvus, ante hac ad tertiam usque septimanam pertinacissime clausa, tandem soluta sicque ex mortis faucibus erepta est aegra. Sic etiam in *colica ex hernia*, quae, ut notum est, haud raro in *iliacam* passionem degenerat, in iisdem *Ephem. N. C. Ann. IX. Obs. CXIV.* commendatum lego ☐ album crudum cum ☐ Glato combinatum; Quo remedio vidua senex, quae

quae refractaria & vix exorabili alvi obstructione, in duodecimum usque diem cum inflatione ventris ac vehementissimis ejus torminibus continuante, laboravit, feliciter curata & in integrum restituta fuit, non neglectis tamen, quod observator non sine ratione monet, clysteribus fotibusque emolliendi flatusque dissipandi virtute pollentibus.

§. XXXIX.

Quamvis autem haec aliaque similia laxandi vigaudentia medicamenta sua laude minime privanda esse existimem: Experientia tamen edoctus, satis compertum habeo, his rebelle atque contumax tale malum rarissime cedere, nisi efficaciora tempestive in usum vocentur remedia, quae praesentiori cum effectu id praestent. Hoc nomine dignis satis laudibus extollere nequeo aurum fulminans, quod paucis granis arcani duplicati & lap. 69. soleo combinare & singulis quadrihoriiis repetere vel cum massa pilularum polychresta mihi usitata, cui aliquot grana ꝑ dulcis addere consuevi, alternative exhibere soleo, quae duo remedia in duobus subjectis, altero masculino, altero foeminino, paucis abhinc septimanis desideratissimam patientibus istis *iliacis* opem praestiterunt, ut in hunc usque diem sani vegetique vivant. Eodem vero tempore clysmata ex emollientibus, quibus sal gemmae additum fuerit, parata, non sunt negligenda: Quorum omnium vi unita, quae dispersa semper fortior est, motus intestinorum ipsiusque ven triculi peristalticus haecenus inversus, nunc naturali suo ordini restituetur faecesque alvinae solita iterum vi excernentur.

§. XXXX.

Dum vero hisce in remediis, quae laudatissimos in curando *ileo* vitutes exhibere, bona fide commemorandis versor, silentio praetermittere non possum, quod eundem felicem successum ex fumo nicotianae, ano mediante instrumento fumiductorio, cujus figuram modumque adhibendi praeter alios etiam *Deckerus* in exercitationibus suis practicis p. m. 704. & 705. describit, immisso observaverint mecum alii Practici. Laudatus *Deckerus* hunc loco allegato enarravit casum: *Nobilis aeger, qui nec enematis car-*
mina

minatibus, nec venae sectione in pede instituta, nec fomentis ventri impostis, nec globulis aureis deglutitis quicquam iusabatur, omnibus incassum aadibitis, solo tabaci fumo intra unius horulae spatium, deposita albo & redditis flatibus restitutus est. Me quod attinet, de hoc remedii genere, in usum practicum, nunquam forte cogitasset, nisi in morbo rutinoso, quem vocat Hippocrates, summam eius utilitatem prosperumque successum ipse observassem. Quare analogia qualicunque, quae rutinosum inter & iliacum intercedit affectionem, commotus, sicuti hujus clysmatis usum & adplicationem etiam in ileo ex hernia experiri nullus dubitavi.

§. XXXXI.

Est autem, sola pharmacia scopum desideratum obtineri non posse; Propterea tamen spes omnis nondum decollavit, sed in chirurgia praesidium unicum quaerendum & celotomia administranda est, qua quippe iliaci deperati & jam agonizantes ex faucibus mortis plus simplici vice sunt erepti. Etenim felicem hujus operationis successum in viro hernioso, ileo correpto, reliquis omnibus frustra & incassum tentatis, observavit Emanuel Koenigius; Chirurgus namque in consilium adhibitus circa foramen obale peritonae, per quod intestini pars, flatibus distenta vel stercoribus referta, in scrotum prolabitur, sectionem instituit, intestinumque in sedem suam nativam reposuit, effectu & successu usque adeo felici, ut clysmata emolliens postea injectum alvinas faeces induratas per anum eum naturalem & ordinarium locum eduxerit, sicque in vitis patiens, praeter omnem omnium expectationem, fuerit conservatus, cui alias certissime moriendum fuisset. Qua vero methodo ipsa haec operatio, quae sua caeteroquin difficultate & periculo non destituitur, dextre suscipienda & administranda sit, in scholiis ad Obs. XCV. Ephem. N. C. Ann. III. pag. 201. & 202, pluribus lector edocetur.

§. XXXXII.

Prius tamen, quam celotomiae, quam nonnisi summa manuum dextertate adgredi licet, accingat sese artifex operator, nihil intentatum relinquere debet, ut vel fomentis superius commendatis vel oleis emolliendi & humectandi vi gaudentibus partem intestini elapsam, renitenti ejusdem non obstante, relaxare & emollire sicque blandissimo, quantum fieri potest, modo tentare suscipiat; Quod consilium speratum quandoque successum habuisse, Practicorum observationes irrefragabiles sunt testes, dummodo ea cum circumspectione praeclaudata remedia adplicentur, ut in casu gravioris inflammationis omitantur, quia alias non sine ratione metuendum est, ne gangraena tandemque sphacelus intestinulo elapso inducantur. Quod si autem bonis avibus restitutio fuerit peracta, ad miraculum usque non atrocissimi tantum dolores sed & vomitus stercoreum cessabunt, imo & intestina ipsa suo consueto perfurgentur officio & per portam ordinariam excrementa alvina denuo egerentur. Ne vero intestinum hoc artificio repositum tam facile iterum locum suum derelinquere valeat, de subligaculis idoneis, qualia hodie ubivis fere parantur, patientibus est prospiciendum. Atque hoc proinde casu celotomia

romia possumus superfedere, quae quippe non nisi in desperatissimis casibus, reliquis omnibus frustra & incassum adhibitis, locum habet.

§. XXXXIII.

Præterea eo adlaborandum est medico, ut tonus fibrarum intestinalium admodum irritatus demulceatur, & peristaltis inverfa ordini suo naturali restituatur; Id quod antispasmodicis, ex ꝯ diaph. rec. conchis vel lap. ꝯ, ꝰ depur. ꝰ lat. Tachen. præparatis, singulisque trihorii vel quadrihoriiis diligenter repetitis, omnium optime præstabitur.

§. XXXXIV.

Similiter inflammationi ac feбри blandis diaphoreticis, arcano duplicato aliisque talibus prospiciendum est; inprimis vero venæsectio, primis statim diebus, potissimum in plethoricis & subjectis hæmorrhoidariis & quidem in pedibus concelebrata neutiquam est omitienda.

§. XXXXV.

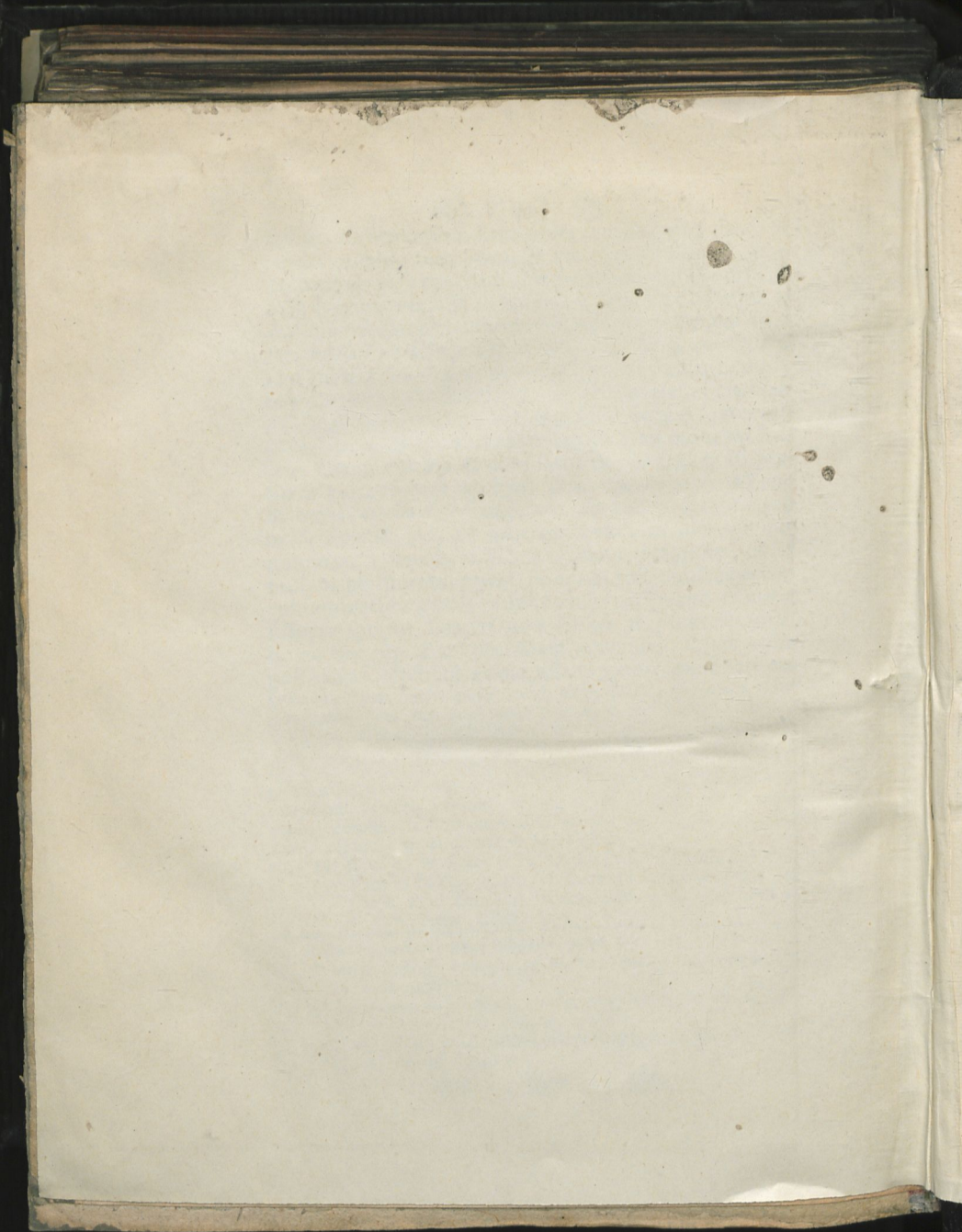
Si qui resistunt status molesteque patientem adficiant, blandiora comminativa, ex Ess. ꝰ Orior, cascarill. gent. r. & carminat. Wed. parata & cum potu Caffee, qui egregie patientibus talibus conducit, exhibita, commendanda sunt; Quibus iisdem remediis etiam tono, totidem vomitibus admodum labefactato exiniie succurritur atque proficitur.

§. XXXXVI.

Denique *diætæ* tanto solertior hoc in adfectu ratio habenda est, quo manifestius est, esculenta vel potulenta, flatibus generandis apta, potum v. g. gelidum simultanee ingestum, cerevisiam turbidam, nondum satis defæccatam, refrigerationem subitam, toto inprimis corpore sudoribus madido, abusu sum itidem leguminosorum, v. g. pisorum fabarumque, inprimis si gelida coëpius superbibita fuerit, aliasque tales causas morbo occasiones præbuisse. Si quæ anomalie hæmorrhoidales in viris vel menstruales in foemina subitus versentur, eas quoque in ordinem redeisse conveniet. Inter panis subitus iracundia est, quæ gravissimum hunc adfectum longe gravius irritare & exacerbare solet. Obstructiones alvi, quibus subinde occurrunt iterum solent ejusmodi patientes, diu nunquam tolerandæ sunt: Oportet curati fati quidem efficaciter, attamen sine vehementi stimulo, illis potest pilulis polychrestis, *Stablianis* vel *Beccherianis*, vel aliis ad illarum similitudinem compositis. Victus denique, quo tenuior, eo quoque melior est. Aqua hordei, cui tamen vini rhenani antiqui & generosi pauxillum sit permixtum, potus ordinarii loco infervere poterit. Juscula avenacea nec non juscula carniæ, non tamen admodum pinguis subinde ipsis exhibere conveniet. Reliqua prudentiæ ac peritiæ medicorum præsentium præctiæ commendamus.

FINIS.

ULB Halle

3

007 662 939

NO 1P

Inches
Centimetres

B.I.G.

Farbkarte #13

1735, 2
AUGURALIS

122.30

O
I A,

MAXIMO
NA
S MEDICAE

COMARI

RD. h. t. FAC.
S. PHYS. ORD.

OMNI HONORIS
TENDI,
TORIS

HONORIBUS,
S RITE AC
S

XXV.
VETIS
examini

DITMER,

WARTZII, A. R. T.

